

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 235/02-

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. mája 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej o sťažnosti A. B., bytom K., zastúpenej advokátom JUDr. R. B., K., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Poprade v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 49/92 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Poprade v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 49/92 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu v Poprade p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 49/92 konal bez zbytočných prietáhov.

3. A. B. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd v Poprade povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd v Poprade j e p o v i n n ý nahradiť A. B. do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu trovy konania v sume 8 000 Sk (slovom osemtisíc slovenských korún) na bankový účet advokáta JUDr. R. B., K..

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky bola 11. októbra 2002 doručená sťažnosť A. B., bytom K., (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. R. B., K., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu v Poprade (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 49/92 .

Namietané konanie sa týka určenia rozsahu užívania nehnuteľnosti spoluvlastníkom (odporcom), ako aj uloženia povinnosti odporcovi zdržať sa neoprávnených zásahov do nehnuteľnosti ako celku na základe žaloby zo 17. decembra 1991 a upresnenia žalobného návrhu z roku 1992. Podľa názoru sťažovateľky konanie spĺňa znaky zbytočných priet'ahov (posledné pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 11. mája 2001). Sťažovateľka uvádza, že sa niekoľkokrát sťažovala na priebeh konania predsedovi okresného súdu, predsedovi Krajského súdu v Prešove a ministrovi spravodlivosti Slovenskej republiky a žiadala prešetrenie priet'ahov v konaní. Od ústavného súdu požaduje, aby nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľky, právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, zaručené ustanovením článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, bolo v konaní vedenom na Okresnom súde v Poprade pod č. k.: 11 C 49/92, porušené.

Ústavný súd priznáva sťažovateľke sumu vo výške 2 000 000 Sk. Odporca je povinný túto sumu vyplatiť sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.“

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti 4. decembra 2002 dospel k záveru, že nie sú dôvody na jej odmietnutie, a preto ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval sťažovateľku a okresný súd na vyjadrenie, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a okresný súd aj na vyjadrenie k prijatej sťažnosti.

Sťažovateľka aj okresný súd oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Predseda okresného súdu zaujal k sťažnosti toto stanovisko:

„Na základe výzvy Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 12. decembra 2002 predkladá Okresný súd Poprad ako účastník konania svoje vyjadrenie a navrhuje sťažnosti A. B. nevyhovieť.

Dňa 10.1.1992 bola podaná na tento súd žaloba žalobkyne A. B., bytom K., proti žalovanému P. M., bytom P., o určenie rozsahu užívania nehnuteľnosti zapísanej na LV č. 567 v k. ú. Poprad, a to medzi spoluvlastníkmi A. B. a P. M.. Ďalším petitom žaloby sa žalobkyňa domáhala toho, aby bol žalovaný povinný zdržať sa neoprávnených zásahov do nehnuteľnosti ako celku až do vykonania jej reálnej delby. Obaja účastníci sú podielovými spoluvlastníkmi domu s. č. 40 a parcely č. 174 v Poprade, každý z nich v 1/2-ici v pomere k celku.

Vec bola pridelená podľa rozvrhu práce samosudcovi JUDr. J. L., ktorý aj začal vo veci konať a vyzval právnu zástupkyňu žalobkyne JUDr. D. G. dňa 17. 1. 1992 na preukázanie aktívnej legitímácie žalobkyne a na riadnu špecifikáciu žalobného návrhu s prísl. Na túto výzvu žalobkyňa a jej právna zástupkyňa v súdom určenej lehote nereagovali.

V súvislosti so zvolením za sudcu a menovaním Mgr. M. P., Dr. za sudcu Okresného súdu Poprad od 1. 2. 1992, v rámci prerozdelenia spisov z iných senátov, bola táto vec

opatrením predsedu súdu pridelená do novovzniknutého senátu Mgr. M. P., Dr., ktorá od tej doby vo veci koná.

Dňa 17. 2. 1992 konajúca samosudkyňa urgovala predloženie dokladov a riadnej špecifikácie žalobného návrhu s prísl. od právnej zástupkyne žalobkyne a vyžiadala si správu z Obvodného úradu životného prostredia v Poprade, týkajúcu sa vykonaných rekonštrukčných prác v spoločných nehnuteľnostiach žalovaným bez stavebného povolenia, na ktoré žalobkyňa nedala súhlas.

Dňa 18. 2. 1992 právna zástupkyňa žalobkyne JUDr. D. G. doručila súdu podanie, ktorým však petit žaloby s prísl. riadne neopravila a nedoplnila.

Dňa 28. 2. 1992 Obvodný úrad životného prostredia v Poprade oznámil súdu, že dňa 24. 1. 1992 zahájil správne konanie podľa § 88 ods. 1, písm. b) Zák. č. 50/1976 Zb. vo veci odstránenia stavby objektu č. 93/40 v P. a súčasne tento správny orgán vykonáva aj priestupkové konanie podľa stavebného zákona proti P. M..

Uznesením súdu č. k. 11 C 49/92-10 zo dňa 10. 3. 1992 súd vrátil žalobkyňi jej návrh na opravu a doplnenie (na odstránenie väd žaloby) podľa § 43 O. s. p., ktoré doručil právnej zástupkyňi žalobkyne JUDr. D. G..

Dňa 15. 5. 1992 žalobkyňa svojím menom upresnila žalobný petit tak, že sa dožaduje určenia rozsahu užívania nehnuteľností pre seba ako výlučnej užívateľky obytných priestorov s prísl. na 1. poschodí domu, predajne na prízemí, polovice skladu v prízemí a spoločného užívania chodby, schodišťa a sociálneho zariadenia na prízemí. Žiadne iné procesné návrhy nedala. Súčasne oznámila súdu, že JUDr. D. G. ju v spore nezastupuje, čo táto aj potvrdila oznámením súdu z 21. 7. 1992.

Súd doručil kópiu žaloby z 10. 1. 1992, vrátane podania žalobkyne z 18. 2. 1992 a upresnenia žalobného návrhu z 15. 5. 1992, žalovanému na vyjadrenie a vyžiadal si správu z Obvodného úradu životného prostredia Poprad, či v ich konaní bolo vydané rozhodnutie o odstránení nepovolenej stavby objektu č. 93/40 v P..

Dňa 17. 7. 1992 žalovaný, zastúpený právnu zástupkyňou JUDr. V. F., sa vyjadril k žalobe tak, že návrh na určenie rozsahu užívania nehnuteľnosti navrhuje zamietnuť, pretože je nevykonateľný. Žalobkyňi ponúkol dohodu na vzájomné vypořádanie.

Dňa 20. 7. 1992 Obvodný úrad životného prostredia v Poprade oznámil súdu, že rozhodnutie o odstránení stavby objekt č. 93/40 v P. zatiaľ nebolo vydané z dôvodu

spracovávaní odborného statického posudku, ktorý je predmetom vyjadrenia Okresného útváru územného rozvoja a architektúry v Poprade a Stavoprojektu Poprad.

Dňa 11. 9. 1992 bolo nariadené pojednávanie, na ktorom žalobkyňa A. B. znovu upravila petit žaloby, a to tak, aby súd zrušil podielové spoluvlastníctvo účastníkov a vyporiadal ich formou reálnej del'by, a to vertikálnym rozdelením nehnuteľností, na čom sa so žalovaným dohodli. Pokiaľ sa týka del'by prístavby, ktorú nelegálne uskutočnil ku spoločnej domovej nehnuteľnosti žalovaný, o tom sa žalobkyňa chcela poradiť s právnikom. Napokon trvala aj na určení rozsahu užívania pôvodnej nehnuteľnosti bez prístavby pre ňu, a to tak, aby jej žalovaný umožnil vstup do tých miestností, reálneho užívania ktorých sa dožaduje a zároveň sa zdržal zásahov do nich. Žalovaný P. M. na pojednávaní súhlasil so zrušením a vyporiadaním spoluvlastníctva reálnou del'bou s tým, aby prístavba bola prisúdená jemu oproti jeho povinnosti finančne alebo naturálne sa vyporiadať so žalobkyňou. Vedľajší účastník na strane žalovaného J. M., ktorý financoval nepovolenú prístavbu pre svojho syna P. M., uviedol, že obaja so žalovaným opakovane navrhovali žalobkyňi dohody na docielenie legalizácie prístavby s tým, že aj ona bude mať na nej svoj terajší spoluvlastnícky podiel, avšak bezvýsledne. Pojednávanie bolo odročené na deň 30. 10. 1992 za účelom doplnenia petitu žaloby ohľadne navrhovaného vysporiadania nelegálnej prístavby, ako aj na pripojenie súvisiacich spisov týkajúcich sa predmetu sporu, vrátane pripojenia vyšetrovacieho spisu OÚV PZ SR Poprad ČVS: VP-121/92, v ktorom sa nachádzal znalecký posudok vypracovaný Technickou univerzitou Košice č. 02/92.

Žalobkyňa predložila súdu ako svoj listinný dôkaz posudok o možnosti reálnej del'by domu vypracovaný pre ňu znalcom Ing. D. K. v septembri 1992.

Dňa 30. 10. 1992 bolo vo veci pojednávanie, na ktorom právna zástupkyňa žalovaného JUDr. V. F. navrhla žalobu zamietnuť, pretože vertikálna reálna del'ba nehnuteľnosti zo zákona nie je možná a tiež nie je reálne možné také užívanie nehnuteľnosti, ako to žalobkyňa navrhuje. Poukázala na to, že žalobkyňa nie je prístupná mimosúdne sa so žalovaným dohodnúť, o čo má žalovaný stály záujem. Na pojednávaní bol vypočutý ako svedok aj prednosta Obvodného úradu životného prostredia Poprad Ing. P. K., ktorý uviedol, že na ich úrade prebieha konanie o dodatočné stavebné povolenie prístavby, respektíve legalizácie prístavby na žiadosť žalovaného a výlučného vlastníka ďalšieho

pozemku č. 141/2, na ktorom je postavená časť prístavby. V otázke spoluvlastníckych vzťahov rešpektujú právny stav, respektíve súdne rozhodnutie. Ich úrad vydal rozhodnutie o zastavení stavebných prác na prístavbe objektu. Pojednávane bolo odročené na deň 18. 11. 1992 s tým, že vo veci bude vykonaná miestna obhliadka.

Dňa 3. 11. 1992 súd vyžiadal vyjadrenie od Obvodného úradu životného prostredia Poprad k možnosti reálnej del'by nehnuteľností, na čo tento úrad odpovedal.

Miestna obhliadka, začatá súdom dňa 18. 11. 1992, bola neúspešná, pretože objekt nebol sprístupnený a žiaden z účastníkov sa na ňu nedostavil. Z týchto dôvodov bolo aj pojednávanie zo dňa 18. 11. 1992 odročené na deň 18. 12. 1992.

Dňa 6. 11. 1992 a 4. 12. 1992 na dve urgencie súdu o úprave petitu žaloby a predloženie plnej moci právneho zástupcu žalobkyňa upresnila žalobný návrh tak, aby súd rozhodol podľa § 139 ods. 2 Obč. zák. o určení práva hospodárenia s nebytovými priestormi a súčasne splnomocnila na svoje právne zastupovanie právneho zástupcu JUDr. P. S..

Na pojednávaní súdu dňa 18.12.1992 súd uznesením pripustil zmenu žaloby podľa § 95 O. s. p. v znení, ako ju žalobkyňa navrhla podaním zo dňa 4. 12. 1992 s tým, že ďalej sa bude konať v rozsahu tohto zmeneného petitu žaloby. Na iných procesných návrhoch žalobkyňa netrvala. Žalovanému bola uložená poriadková pokuta 1.000,- Sk za sťažovanie postupu v tomto súdnom konaní. Pojednávane bolo odročené na deň 20. 1. 1993 s tým, že sa uskutoční miestna obhliadka.

Dňa 20. 1. 1993 súd uskutočnil miestnu obhliadku sporných nehnuteľností a uskutočnil pojednávanie vo veci, na ktorom žalobkyňa opätovne predniesla úpravu petitu žaloby. O navrhovanej zmene žaloby súd rozhodol na pojednávaní uznesením podľa § 95 O. s. p. Pojednávane bolo odročené s tým, že účastníkom bola poskytnutá sudcovská lehota na mimosúdnu dohodu. Pre prípad, že k dohode nedôjde, súd nariadil znalecké dokazovanie týkajúce sa predmetu sporu na návrh žalobkyne.

Dňa 12. 2. 1993 žalobkyňa prostredníctvom svojho právneho zástupcu JUDr. P. S. oznámila súdu, že došlo k dohode medzi účastníkmi o rozsahu práva hospodárenia so spoločnou vecou, a preto zobrala svoj návrh späť a žiadala konanie zastaviť.

Ešte pred doručením uvedeného späťvzatia žaloby súdu žalobkyňa osobne oznámila súdu deň predtým, a to dňa 11. 2. 1993, že jej právny zástupca JUDr. P. S. zobral žalobu späť bez jej súhlasu. Súčasne oznámila súdu, že ona so späťvzatím žaloby nesúhlasí.

Dňa 17. 2. 1993 žalobkyňa osobne oznámila súdu, že došlo k vypovedaniu jej zastúpenia v spore právnym zástupcom JUDr. P. S.. Potvrdila, že sa so žalovaným dohodli na spôsobe užívania v nebytových priestoroch, ale len v 1. nadzemnom podlaží, tým aj odpadla potreba vykonať o tom znalecké dokazovanie. Súčasne navrhla ďalej pokračovať v konaní o určenie spôsobu užívania ostatných priestorov v ďalších podlažiach nehnuteľnosti.

Dňa 30. 8. 1993 žalobkyňa upravila a upresnila petit žaloby tak, aby súd určil, že účastníci sú podieloví spoluvlastníci spoločných nehnuteľností, vrátane prístavby, nadstavby a príslušenstva a majú právo hospodáriť so spoločnými nehnuteľnosťami v rozsahu, ako to v navrhovanej úprave petitu žaloby uviedla. Súčasne doplnila žalobný návrh tak, aby jej žalovaný zaplatil spôsobenú škodu na spoločnej nehnuteľnosti jej uvedením do pôvodného stavu.

Dňa 30. 5. 1994 oznámila JUDr. V. F. osobne súdu, že ďalej žalovaného nezastupuje.

Dňa 12. 8. 1994 bolo vo veci nariadené pojednávanie, na ktorom žalobkyňa predložila súdu konečné upresnenie petitu žaloby s tým, že má záujem na vyriešení spoluvlastníckeho sporu so žalovaným a pokiaľ ho žalovaný nebude akceptovať, trvá na uvedení nehnuteľnosti do pôvodného stavu. Pojednávanie bolo odročené za účelom doručenia zmeneného návrhu žalovanému na vyjadrenie.

Dňa 12. 1. 1996 bolo vo veci ďalšie pojednávanie, ktoré žalobkyňa navrhla odročiť z dôvodu, že udelí plnú moc na svoje právne zastupovanie novému právnemu zástupcovi JUDr. L. S., ktorý si potrebuje spis preštudovať.

Dňa 6.2.1996 právny zástupca žalobkyne JUDr. L. S. požiadal súd o preštudovanie spisu pred dožiadaným Obvodným súdom Košice I, ktorému súd spis následne odoslala po vybavení bol späť vrátený nášmu súdu dňa 16.4.1996.

Dňa 3. 5. 1996 po predchádzajúcej výzve súdu právny zástupca žalobkyne JUDr. L. S. oznámil súdu, že žalobkyňa trvá na konečnom upresnení petitu žaloby z 12. 8. 1994, ako aj na nariadení znaleckého dokazovania vo veci.

Uznesením súdu č. k. 11 C 49/92-130 zo dňa 18. 7. 1996 súd vyzval žalobkyňu na opravu a doplnenie žaloby (odstránenie väd žaloby), pretože dňa 12. 8. 1994 nepodala súdu riadny návrh na zmenu žaloby, prípadne aj na doplnenie žaloby o alternatívny petit žaloby.

Dňa 31. 7. 1996 žalobkyňa prostredníctvom svojho právneho zástupcu JUDr. L. S. navrhla pripustiť zmenu žaloby tak, že sa dožaduje zrušenia podielového spoluvlastníctva účastníkov k spoločným nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. 567 v k. ú. Poprad s tým, aby do výlučného vlastníctva žalobkyne súd prikázal pôvodnú časť domu so zastavanou parcelou a do výlučného vlastníctva žalovaného súd prikázal novopostavenú prístavbu domu so zastavanou časťou parcely, ktorá reálna del'ba má byť podľa znaleckého posudku, na základe súdom nariadeného znaleckého dokazovania vo veci. V prípade potreby navrhla, aby súd zriadil vecné bremeno v prospech žalovaného. Súčasne navrhla, aby bol žalovaný zaviazaný na náhradu škody, ktorá bude zistená v znaleckom posudku. súdnym znalcom. Iné procesné návrhy nepredniesla. Žalobkyňa výslovne uviedla, že sa nedožaduje rozhodovania o hospodárení so spoločnou nehnuteľnosťou, pretože by to bolo neúčelné a zbytočné a nechce ďalej so žalovaným zotrvať v podielovom spoluvlastníctve.

Uznesením súdu č. k. 11 C 49/9 -135 zo dňa 14. 10. 1996 súd pripustil zmenu žaloby v znení, ako ju žalobkyňa navrhla dňa 31. 7. 1996, a to podľa § 95 O. s. p. Tým istým uznesením súd nariadil vo veci znalecké dokazovanie a jeho vykonaním ustanovil znalca v odbore Ing. J. B., ktorému súčasne vymedzil úlohu. Účastníkom súd uložil zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania každému z nich po 5.000,- Sk.

Uznesením zo dňa 24. 10. 1996 súd ustanovil vedľajšiemu účastníkovi na strane žalovaného J. M. opatrovníka pre konanie podľa § 29 O. s. p., pretože tento sa nezdržiava v mieste svojho posledného trvalého bydliska a dlhšiu dobu sa zdržiava mimo územia SR na neznámej adrese.

Dňa 25. 11. 1996 podal žalovaný odvolanie proti uzneseniu súdu zo dňa 14. 10. 1996, a to voči výroku o povinnosti zaplatiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania 5.000,- Sk, pretože tento dôkaz zbytočne navrhla žalobkyňa. Súčasne súdu doručil ako svoj listinný dôkaz znalecký posudok vypracovaný pre neho Ing. I. G., z ktorého vyplýva, že spoločná vec sa nedá rozdeliť. Tiež predložil súdu viaceré listinné dôkazy o tom, že mal a má záujem sa so žalobkyňou mimosúdne dohodnúť.

Dňa 3. 1. 1997 žalobkyňa osobne oznámila súdu, že v záujme urýchlenia konania má záujem zložiť celý uložený preddavok na trovy dôkazu, spolu v sume 10.000,- Sk, čo aj urobila v mesiaci januári 1997.

Dňa 31. 1. 1997 podľa referátu samosudkyne civilná kancelária súdu odoslala spis ustanovenému znalcovi Ing. J. B. na vykonanie znaleckého dokazovania.

Dňa 2. 3. 1999 ustanovený znalec vrátil súdny spis súdu bez vypracovaného znaleckého posudku, a to z dôvodu, že mu Okresný úrad v Poprade, odbor životného prostredia predložil rozhodnutie č. OŽP/1393/98 zo dňa 30. 11. 1998 o nariadení odstránenia stavby - prístavby a nadstavby žalovanej nehnuteľnosti stavebníkom P. M. a súčasne mu oznámil, že reálna del'ba spornej nehnuteľnosti je tým bezpredmetná.

Dňa 7. 4. 1999 na výzvu súdu uvedený stavebný úrad doručil súdu uvedené rozhodnutie z 30. 11. 1998 o odstránení stavby.

Dňa 27. 4. 1999 súd vrátil súdny spis ustanovenému znalcovi Ing. J. B. na pokračovanie v nariadenom znaleckom dokazovaní s tým, že bude vecou súdu, aby sa vysporiadal s právnymi otázkami, ktoré sa týkajú spornej nehnuteľnosti, a to aj s prihliadnutím na výsledky rozhodovacej činnosti príslušného stavebného úradu o odstránení prístavby a nadstavby. Z obsahu korešpondencie súdneho znalca v súvislosti s prípravou znaleckého posudku jej nepochybné, že podanie znaleckého posudku si vyžaduje rôzne odborné konzultácie a pre mimoriadnu komplikovanosť je znalecké dokazovanie aj časovo náročné.

Dňa 27. 7. 1999 pred budovou súdu žalobkyňa verbálne napadla konajúcu samosudkyňu Mgr. M. P., Dr. za prítomnosti neznámej ženy, ktorá sprevádzala žalobkyňu, čo konajúcu samosudkyňu obťažovalo a tento nevhodný verbálny prejav žalobkyne pôsobil na konajúcu samosudkyňu nedôstojne a výhražne. O tomto správaní žalobkyne konajúca samosudkyňa urobila úradný záznam dňa 28. 7. 1999 s tým, že v tom čase bol spis u súdneho znalca, a preto sa týmto nevhodným správaním zaoberala konajúca samosudkyňa až na pojednávaní dňa 11. 5. 2001.

Dňa 9. 12. 1999 ustanovený znalec Ing. J. B. osobne požiadal súd o zmenu a doplnenie úlohy a o možnosť prizvať si konzultanta vo veci.

Dňa 13. 12. 1999 súd vydal dopĺňacie uznesenie č. k. 11 C 49/92-165 o doplnení nariadeného znaleckého dokazovania vo veci ohľadne vyčíslenia hodnoty prístavby

a nadstavby a znehodnotenia pôvodnej stavby v dvoch cenových reláciách, a to v tržnej cene a v cene podľa Vyhl. č. 465/1991 Zb., ako aj ohľadne posúdenia možnosti reálnej del'by spoločnej nehnuteľnosti.

Dňa 16. 11. 2000 žalobkyňa oznámila súdu, že došlo k zániku jej právneho zastúpenia JUDr. L. S. a súčasne doručila súdu plnú moc o jej právnom zastúpení ďalším právnym zástupcom JUDr. V. K..

Dňa 10. 1. 2001 podal súdu ustanovený znalec Ing. J. B. znalecký posudok a vyúčtoval si zaňho znalečné. Znalec vyčíslil hodnotu spoločných nehnuteľností, osobitne hodnotu prístavby a nadstavbu domu uskutočnenej žalovaným bez stavebného povolenia, ako aj hodnotu vyčíslenie znehodnotenia pôvodnej stavby domu pred stavebnými zásahmi do neho žalovaným a jeho záver o posúdení možnosti reálnej del'by pôvodného domu bol taký, že to nie je možné, pretože reálna del'ba je možná len vo zvislom smere pri splnení kritérií potrebných pre prevádzku jednotlivých častí nehnuteľnosti.

Uznesením č. k. 11 C 49/92-224 zo dňa 8. 3. 2001 súd priznal znalcovi znalečné a rozhodol o jeho vyplatení. Uznesenie spolu so znaleckým posudkom bolo doručené zúčastneným stranám.

Dňa 10. 4. 2001 sa žalobkyňa písomne vyjadrila k znaleckému posudku tak, že s ním nesúhlasí a navrhla, aby súd nariadil kontrolné znalecké dokazovanie. Žalovaný znalecký posudok nenamieta.

Dňa 11. 5. 2001 bolo vo veci pojednávanie. Konajúca samosudkyňa pred jeho otvorením vyzvala žalobkyňu, či z dôvodu svojho nevhodného správania dňa 27. 7. 1999 namieta predpojatosť voči konajúcej samosudkyni, táto po porade so svojím právnym zástupcom námietku predpojatosti nevzniesla a za nevhodné správanie voči konajúcej samosudkyni sa ospravedlnila, čo konajúca samosudkyňa prijala na dôkaz svojho profesionálneho prístupu vo veci. Na pojednávaní žalobkyňa navrhla, aby kontrolným znaleckým dokazovaním boli posúdené tri otázky: posúdenie možnosti reálnej del'by pôvodného domu a za akých podmienok, alternatívne posúdenie možnosti reálnej del'by podľa terajšieho stavu nehnuteľností, keď na základe rozhodnutia stavebného úradu doteraz nebola vykonaná asanácia prístavby a nadstavby domu a napokon vykonať nové ocenenie spoločných nehnuteľností a osobitné vyčíslenie znehodnotenia a zhodnotenia pôvodnej stavby domu. Pojednávanie bolo odročené za účelom nariadenia kontrolného znaleckého

dokazovania podľa návrhu žalobkyne a na zistenie výkonu asanácie prístavby a nadstavby orgánom štátnej správy. Žalobkyňa uviedla pred súdom, že je ochotná zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania.

Dňa 11. 5. 2001 Okresný úrad v Poprade, odbor životného prostredia na výzvu súdu oznámil, že pripravuje náhradný výkon rozhodnutia o odstránení nelegálnej stavby v sporných nehnuteľnostiach, čo súd považuje za dôležitú skutočnosť pre posúdenie ďalšieho rozsahu predmetu žaloby.

Dňa 24. 5. 2001 žalobkyňa navrhla, aby kontrolný znalecký posudok vypracovala inštitúcia, nie súdny znalec, čo znamená, že trovy znaleckého dokazovania budú nepomerne vyššie. V nadväznosti na to žalobkyňa požiadala súd o priznanie oslobodenia od povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania, pretože u nej sú podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov.

Uznesením č. k. 11 C 49/92-242 zo dňa 7. 6. 2001 súd nepriznal žalobkyňi oslobodenie od súdnych poplatkov (a tým aj od platenia preddavku na trovy kontrolného znaleckého dokazovania), okrem iného aj z dôvodov, že tento dôkaz je vykonávaný na jej návrh a v jej záujme a z rozpočtových prostriedkov súdu nemožno dotovať majetkové spory súkromnej povahy medzi účastníkmi. Žalobkyňa nevyužila navrhované možnosti vyriešiť spoluvlastnícke vzťahy so žalovaným dohodou v zmysle Občianskeho zákonníka. Súdu je známe, že žalobkyňa prenajíma časť žalovaných nehnuteľností na obchodné účely, z čoho jej plynie ďalší príjem.

Dňa 20. 6. 2001 žalobkyňa podala odvolanie proti uzneseniu súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov (a tým aj od platenia preddavku na trovy kontrolného znaleckého dokazovania).

Dňa 24. 8. 2001 žalobkyňa zobrala svoje odvolanie späť.

Uznesením Krajského súdu Prešov č. k. 3 Co 459/01-252 zo dňa 22. 1. 2002 a s právoplatnosťou k 6. 2. 2002 bolo odvolacie konanie zastavené.

V dňoch 14. 3. 2002 a 13. 5. 2002 si súd vyžiadal predbežné správy týkajúce sa inštitúcií zapísaných v zozname znaleckých ústavov a k predbežným nákladom za úkony znaleckých ústavov, správy boli doručené súdu 21. 3. 2002 a 6. 6. 2002.

Dňa 14. 3. 2002 si súd vyžiadal priebežnú správu od Okresného úradu, odbor životného prostredia v Poprade, v akom štádiu je náhradný výkon rozhodnutia o odstránení

nelegálnej prístavby a nadstavby v spornej nehnuteľnosti, čo má zásadný význam aj pre uloženie úlohy v kontrolnom znaleckom dokazovaní. V odpovedi zo dňa 17. 6. 2002 tento orgán štátnej správy písomne oznámil súdu, že rozhodnutie o náhradnom výkone nebolo vydané, pretože došlo k dohode o dobrovoľnom odstránení stavby s vlastníkom nepovolenej stavby P. M.. Predbežné náklady na odstránenie stavby podľa projektu sú 852.890,- Sk, kópia projektu bola doručená súdu. Nelegálna stavba doteraz odstránená nebola. Súčasne sa tento orgán na výzvu súdu vyjadril aj k možnej reálnej del'be objektu tak, že reálna del'ba je možná po zrealizovaní stavebných úprav, ktoré však súdu bližšie neuviedol.

Uznesením č. k. 11 C 49/92-272 zo dňa 7. 1. 2003 súd uložil žalobkyni povinnosť zložiť preddavok na trovy kontrolného znaleckého dokazovania na účet súdu a po jeho zložení, respektíve vymožení bude nariadené kontrolné znalecké dokazovanie znaleckým ústavom a na základe jeho výsledku bude možné rozhodnúť vo veci, so súčasným prihliadnutím na výsledok nariadenej asanácie nelegálnej prístavby a nadstavby v sporných nehnuteľnostiach žalovaným.

Z uvedeného vyjadrenia vyplýva, že ide o vec skutkovo aj právne komplikovanú, pričom žalobkyňa, ktorá disponuje žalobou, opakovane menila petitívne žaloby, s čím sa súd musel zakaždým procesne vysporiadať, a to vydaním dvoch uznesení na opravu vád žaloby a troch uznesení o zmene žaloby. Priebeh konania bol ovplyvnený aj opakovanými štyrmi zmenami právnych zástupcov žalobkyne, keď vždy ďalší právny zástupca žalobkyne prinášal do sporu nové návrhy v predmete konania. Faktom je aj to, že žalovaný po tom, čo medzi ním a žalobkyňou nedošlo napriek jeho opakovaným návrhom k mimosúdnej dohode, začal byť v spore pasívny a prestal sa zúčastňovať pojednávani súdu. Súd sleduje aj priebeh nariadenej asanácie prístavby a nadstavby v spoločnej nehnuteľnosti, čo má zásadný význam na predmet konania.

Nemožno opomenúť závažnú skutočnosť, ktorou je dlhoročné nedostatočné obsadenie Okresného súdu Poprad sudcami, v dôsledku čoho sú sudcovia súdu, a teda aj konajúca samosudkyňa, nadmerne preťažovaní počtom pridelených vecí, ktoré vybavujú. Konajúca samosudkyňa nemôže nijako ovplyvniť potrebné obsadenie súdu plným počtom sudcov a len tým, že priebežne dosahuje nadmerné výkony, zabezpečuje tak postupné vybavenie každej pridelennej veci, a teda aj veci č. k. 11 C 49/92.

Možno konštatovať, že okresný súd s prihliadnutím k zaťaženosti zákonnej sudkyne plynulo smeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania, a teda rozhodnutiu vo veci samej. “.

Ústavný súd zistil zo spisu sp. zn. 11 C 49/92 rovnaké skutočnosti, ako uviedol predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania pred okresným súdom ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

1. *Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ide o konanie o určenie rozsahu užívania nehnuteľnosti (sp. zn. 11 C 49/92), ktoré je značne právne aj fakticky zložitú, na čo poukázal vo svojom vyjadrení aj predseda okresného súdu. Podľa názoru ústavného súdu napriek tomu pri sústreďenom postupe okresného súdu za aktívnej účasti (spoluúčasti) oboch účastníkov konania by však v danom konaní nemuselo dôjsť k zbytočným prietahom v konaní.*

2. *Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov v konaní sp. zn. 11 C 49/92, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky tohto súdneho konania. Ústavný súd zistil, že procesné úkony sťažovateľky poznamenané upravovaním petitu, ako aj opakované dopĺňovanie žalobného návrhu v rokoch 1992 - 1996 (15. mája, 11. septembra a 4. decembra 1992, 20. januára a 30. augusta 1993, 12. augusta 1994 a 3. mája a 31. júla 1996) výrazne ovplyvňovali postup okresného súdu a mali vplyv na dĺžku súdneho konania.*

Obdobie od podania žaloby 10. januára 1992 až do roku 1996 je poznamenané opakovanými výzvami okresného súdu na upresnenie žaloby, jej petitu (17. januára, 17. februára, 10. marca, 6. novembra a 4. decembra 1992 a 18. júla 1996) a úpravami a zmenami žaloby zo strany sťažovateľky.

Hoci ústavný súd pri hodnotení postupu sťažovateľky zobral do úvahy, že ako účastníčka súdneho konania má právo na tie procesné úkony, ktoré v doterajšom priebehu konania urobila, vzhľadom na ich povahu, intenzitu a dobu uplatňovania podľa názoru ústavného súdu mali dopad na dobu doterajšieho priebehu konania a značne ovplyvňovali sústreďený postup okresného súdu pri rozhodovaní vo veci samej (II. ÚS 157/02).

V ďalšom období rokov 1997 - 2000 procesné úkony sťažovateľky boli prezentované jej žiadosťou o doručenie uznesenia o nariadení znaleckého dokazovania (24. septembra 1996), vyjadrením o jej ochote zaplatiť preddavok na znalecký posudok aj za žalovaného (3. januára 1997), žiadosťou o doručenie spisu znalcovi (13. februára 1997), žiadosťou

o doručenie znaleckého posudku (27. apríla a 2. mája 1999). Podľa názoru ústavného súdu toto obdobie bolo poznamenané takou aktivitou sťažovateľky ako účastníčky konania, ktorá nemala za následok predĺžovanie konania.

Obdobie od roku 2001 z hľadiska správania sťažovateľky je ovplyvnené vyjadrením jej nesúhlasu so znaleckým posudkom (10. apríla 2001) a žiadosťou o vypracovanie kontrolného znaleckého posudku inštitúciou, čo vyvolalo ďalšie úkony okresného súdu spojené so zabezpečením realizácie žiadosti sťažovateľky. V tomto prípade využitie procesného oprávnenia smerujúceho k získaniu ďalšieho znaleckého posudku, ktoré malo za následok predĺženie konania, ústavný súd uzavrel, že ho nemožno pripísať na vrub sťažovateľky a hodnotiť ho z jej strany ako neodôvodnené.

Na dĺžku konania mala však vplyv podľa názoru ústavného súdu niekoľkonásobná zmena právneho zástupcu na strane sťažovateľky.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní sp. zn. 11 C 49/92, bol postup súdu. Ústavný súd považuje v tejto súvislosti za potrebné uviesť, že aj keď konanie začaté 10. januára 1992, keď bol podaný návrh na okresný súd na určenie rozsahu užívania nehnuteľnosti, do času rozhodovania ústavného súdu trvá viac ako 11 rokov a nebolo v ňom prijaté ešte ani jedno rozhodnutie vo veci samej, táto skutočnosť nemôže byť jediným kritériom pre záver o tom, či došlo alebo nedošlo k zbytočným prietahom v súdnom konaní.

Ústavný súd zistil, že aj keď v označenom konaní okresný súd postupoval v zásade plynulo, podľa názoru ústavného súdu však tomuto konaniu v niektorých etapách chýbala efektívnosť. Okresný súd bol trvale konfrontovaný upresňovaním a zmenou petitu sťažovateľky a musel sa vysporiadať nakoniec so znaleckým dokazovaním, na vykonaní ktorého sťažovateľka nakoniec trvala.

V súvislosti s úpravou petitu a opakovaným doplňovaním žalobného návrhu okresný súd opakovane vyzýval sťažovateľku na upresnenie žaloby a jej petitu (spolu 6-krát, a to 17. januára, 17. februára, 10. marca, 6. novembra a 4. novembra 1992 a 18. júla 1996).

Čo sa týka nariadených pojednávaní, z celkového počtu sedem sa uskutočnilo šesť a ústavný súd zistil, že po úprave a upresnení žaloby okresný súd nariadil pojednávanie v auguste 1994 a až do ďalšieho pojednávania 12. januára 1996 (16 mesiacov) nevykázal bez uvedenia závažných dôvodov žiaden úkon. Toto obdobie považuje ústavný súd za zbytočné priesťahy v konaní.

Na dĺžku konania malo významný vplyv znalecké dokazovanie nariadené 14. októbra 1996. K vypracovaniu znaleckého posudku však počas 25 mesiacov, počas ktorých bol spis u ustanoveného znalca (od 31. januára 1997 do marca 1999), nedošlo. Ako argument bola deklarovaná skutočnosť, že tomu tak bolo z dôvodu, že 30. novembra 1998 Okresný úrad v Poprade oznámil, že bolo rozhodnuté o nariadení odstránenia stavby - prístavby a nadstavby žalovanej nehnuteľnosti, čím sa reálna deľba spornej nehnuteľnosti stala bezpredmetná. Okresný súd však vrátil súdny spis 27. apríla 1999 znalcovi, aby pokračoval v nariadenom znaleckom dokazovaní. Znalec požiadal 9. decembra 1999 o zmenu a doplnenie úlohy a o možnosť prizvať konzultanta. V nadväznosti na to 10. januára 2001 ustanovený znalec podal znalecký posudok, t. j. po ďalších 21 mesiacoch. Keďže sťažovateľka nesúhlasila so znaleckým posudkom, navrhla (10. apríla 2001) vypracovanie kontrolného znaleckého posudku inštitúciou, o čom rozhodol okresný súd 11. mája 2001. Okresný súd po zistení predbežných správ a nákladov na úkony znaleckých ústavov 7. januára 2003 uložil žalobkyni povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania.

Ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti vyslovil, že tolerovanie pasivity znalca, ako aj ustanovenie súdneho znalca, ktorý nemal potrebnú odbornosť na podanie znaleckého posudku, je postupom súdu, ktorý nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty a ako taký spôsobuje zbytočné priesťahy v konaní (II. ÚS 10/01). Za takýto postup ústavný súd považoval postup okresného súdu, ktorý konkludentne akceptoval márne plynutie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku od zaslania spisu znalcovi 31. januára 1997

prinajmenšom do vydania rozhodnutia o nariadení odstránenia stavby 30. novembra 1998. Rovnaký záver ústavného súdu platí aj pre ďalšie obdobie, v ktorom sa znalecké konanie dopĺňalo (od 9. decembra 1999 do 10. januára 2001). Pri svojom rozhodnutí vychádzal ústavný súd z toho, že nečinnosť, resp. zdĺhavosť znaleckého dokazovania, na ktorých sa sťažovateľka nepodieľala, nemôže ísť na jej úarchu.

V dôsledku takéhoto postupu okresný súd nebol spôsobilý rozhodnúť vo veci samej.

Vzhľadom na vyššie uvedené, aj keď sa sťažovateľka pričiniła významnou mierou o dĺžku trvania konania najmä v prvej etape (r. 1992 - 1996), nečinnosť okresného súdu medzi dvoma pojednávaniami v trvaní 16 mesiacov a zdĺhavosť znaleckého dokazovania (v prvej etape min. 25 mesiacov trvajúca nečinnosť znalca) viedla ústavný súd k záveru o porušení základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 11 C 49/92 konal bez zbytočných prieťahov.

2. V súvislosti s rozhodnutím o sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľka požadovala priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 2 000 000 Sk.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prieťahov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci.

Vzhľadom na dobu trvania zbytočných prieťahov v konaní okresného súdu v konaní sp. zn. 11 C 49/92 a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľky sprevádzanej pocitom neistoty ústavný súd považoval priznanie sumy 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún) za primerané zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 8 000 Sk (slovom osemtisíc slovenských korún) z dôvodu trov jej právneho zastúpenia. Náhradu trov priznal za dva úkony právnej pomoci (vyplývalo zo spisu), každý v hodnote 3 900 Sk (základom bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2001 vo výške 11 693 Sk) a 100 Sk režijný paušál (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti

Slovenskej republiky o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pretože išlo o úkony urobené v roku 2002.

Náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. mája 2003